

S Ł O W O   W S T Ę P N E

Na powstanie, istnienie i rozwój każdej grupy społecznej składa się wiele elementów. Jednym z nich to poczucie więzi jaka łączy jej członków. Jej też należy przypisać powstanie Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, Towarzystwa zespalającego Łomżyniaków nie tylko rozproszonych po całym kraju, ale i poza jego granicami.

Jak powstało Towarzystwo, jego dotychczasowe osiągnięcia i plany na przyszłość omawiają materiały podane w III rozdziale naszych "Wiadomości". W tym miejscu natomiast chcielibyśmy poruszyć inne sprawy.

Otóż zarówno statut Towarzystwa jak i program Zjazdu Koleżeń-
skiego z roku 1958 oraz jego uchwały, sformułowały bardzo szeroko cele i zakres działalności Łomżyniaków w dziedzinie organizacyjnej, gospodarczej, oświatowo-kulturalnej i koleżeńskej.

Po prawie trzyletniej pracy należy stwierdzić, że dotychczasowe nasze poczynania i osiągnięcia są bardzo skromne w stosunku do postawionych celów i zakresu działania określonego w statucie.

Istnieją bowiem i mnożą się coraz to nowe trudności i przeciwności. O niektórych z nich chcielibyśmy tu właśnie zasygnalizować.

Jak zapewne pamiętają uczestnicy Zjazdu z roku 1958 i uczestnicy zebrań miesięcznych, Towarzystwo nasze, zgodnie z uprawnieniami statutowymi, podjęło inicjatywę akcji wydawniczej, o zamierzeniach której piszemy w IV rozdziale "Wiadomości".

Piętrzące się jednak trudności, przede wszystkim finansowe, nie tylko nie pozwoliły nam na wydanie dotychczas projektowanego czasopisma "Łomża i Ziemia Łomżyńska", ale również nie widzimy możliwości, aby pierwszy numer tego periodyku ukazał się w najbliższych miesiącach.

Wprawdzie prace organizacyjno-redakcyjne są na ukończeniu jednakże umowę z przedsiębiorstwem wydawniczym możemy podpisać tylko

w warunkach gwarantujących pokrycie zobowiązań finansowych wynikających z tej umowy.

W świetle powyższego, sprawą funduszu wydawniczego staje się najważniejszą w całej naszej akcji wydawniczej.

Te właśnie przyczyny jak również brak jakichkolwiek informacji o zasięgu krajowym, skłoniły Zarząd Główny do wydania "Wiadomości".

Pragniemy jednak zaznaczyć, że celem ich jest jedynie przyspieszenie podania do wiadomości zainteresowanych przynajmniej skróconego materiału informacyjnego.

I. Ziemia Łomżyńska

Mówiąc o Ziemi Łomżyńskiej w dużym skrócie, musimy, z tej właśnie konieczności, ograniczyć się jedynie do ogólnych sformułowań i bardzo ogólnego ujęcia tego tematu leżącego w centrum zainteresowań naszego Towarzystwa.

Jak wiemy ze źródeł historycznych Ziemia Łomżyńska jako jednostka administracyjna i gospodarcza część Mazowsza, została utworzona w roku 1528 przez króla Zygmunta I.

Waga i Lelewel w swojej geografii dawnej Polski dzielią Ziemię Łomżyńską na cztery powiaty: łomżyński, kolnieński, zambrowski i ostrołęcki.

"Rzetelnych" jednak "granic Ziemi Łomżyńskiej" - jak pisze rodak tej Ziemi wybitny etnograf i historyk kultury Zygmunt Gloger - "nie znalazłszy na żadnej z kart dawnych, wykreśliliśmy je na tergoznych stosując się do szczegółowego spisu wiosek z roku 1676, jaki był dokonany podług ziem, powiatów i parafij. Ziemia nasza graniczyła na północ w części z Prusami, a w części z Ziemią Wiską i Bielską, na wschód także z Ziemią Wiską i Bielską, na południe z Nurską, a na zachód z Rożańską i Ciechanowską".

Powierzchnię tę Gloger określa na nieprzekraczającą 80 mil polskich. Na tym terenie w XVII wieku znajdowało się około 550 wsi i 5 miast - Łomża, Kolno, Zambrów, Ostrołęka i Nowogród, w drugiej połowie zaś XIX wieku jest ich prawie 700 i 8 miast. Do wymienionych dochodzą podniesione do rangi miasta - Śniadowo, Myszyniec i Stawiski.

Rozwój ludnościowy na terenie ziemi i największych jej miast w okresie ostatnich kilkudziesięciu lat, ilustrują poniższe tabelki:

1/ według Małego Rocznika Statystycznego z roku 1939

Powierzchnia w km ²	L u d n o ś ć	
	ogółem w tys.	na 1 km ²
pow. łomżyński	2.657	63
" ostrołęcki	2.281	49
razem	4.938	56
Polska		83

	l u d n o ś ć w t y s . :		
	1900 r.	1921 r.	1931 r.
miasto Ł o m ż a	17,9	22,0	25,0
miasto Ostrołęka	7,0	9,1	13,1

2/ według Rocznika Statystycznego z roku 1957

pow, w km ²		Ludność według stanu w dniu 31. XII.				
		O g ó ł e m		w mias- tach w tys.	na wsi w tys.	% ludno- ści w miastach
		w tysią- cach	na 1 km ²			
pow. Łomża	1223	76	62	22	54	29,2
" Kolno	1309	57	44	6	51	10,4
" Zambrów	975	43	45	7	36	17,6
Razem:		3507	50	35	141	19,9
pow. Ostrołę- ka	1713	84	49	13	71	15,0
Ogółem	5220	260	50	48	212	18,5
Polska			90			44,9

Ludność w tysiącach

	3.XII.1950	31.XII.1956
miasto Łomża	14,8	18,9
" Ostrołęka	10,4	12,6

Wraz z rozwojem i przyrostem ludności zmienia się system gospodarki. Wiek XIV, XV i XVI to przekształcanie dzikiej i leśnej Ziemi Łomżyńskiej na rolniczą.

Ten, przede wszystkim rolniczy charakter utrzyma się do naszych czasów, a okolicznością przesądzającą taki stan rzeczy jest brak bogactw naturalnych.

Niezbyt jednak żyzne gleby i niska kultura rolna nie potrafią zapewnić tamtejszej ludności należytego poziomu życia.

Z drugiej strony deprecjacja i upadek tamtejszych miast i osiedli wskutek działań wojennych, oraz brak większego zainteresowania ich rozwojem, nie stwarza właściwego klimatu dla intensyfikacji życia kulturalnego i gospodarczego tych ziem.

Mówiąc o Ziemi Łomżyńskiej nie sposób też pominąć samą Łomżę "Miasto Łomża stołeczne ziemi" - jak pisał Gloger, sięgające swoją przeszłością czasów Chrobrego, a którą inny znany historyk, biskup warmiński Marcin Kromer zalicza obok Warszawy i Płocka do najwspanialszych miast w Polsce, zasługuje na specjalną uwagę. Ten stary, bo 1000-letni gród, w latach swojej świetności, przypadającej na XV i XVI wiek, cieszący się licznymi przywilejami książęcymi i królewskimi, niemal doszczętnie zniszczony podczas drugiej wojny światowej, wolno i z trudem dźwiga się z ruin.

Z takim samym zresztą trudem dźwiga się i cała Ziemia Łomżyńska. Efekty czynionych wysiłków są ciągle za małe, tempo za wolne.

Dlatego musimy dołożyć wszelkich starań by istniejący potencjał gospodarczy był w maksymalny sposób wykorzystany. Tylko od zespolonych wysiłków czynników politycznych, administracyjnych i społecznych zależy rozwój i znaczenie naszej "Ziemi".

II. O n i e k t ó r y c h   w a ż n i e j s z y c h p r o b l e m a c h   Z i e m i   Ł o m ż y ń s k i e j

Podstawową sprawą dla rozwoju Ziemi Łomżyńskiej jest jej uprzemysłowienie i lokalizacja poważniejszych jednostek przemysłowych, które by zapewniły pracę przyrostowi ludności. Chodzi tu zarówno o przemysł terenowy związany z zaspokojeniem bezpośrednich potrzeb jej mieszkańców jak przemysł rolny oraz kluczowy nie związany ściśle z jakąś specjalną bazą surowcową.

Wiadomo powszechnie, że procent ludności zatrudnionej w rolnictwie zarówno na świecie jak i u nas w kraju, z roku na rok maleje.

Pozostawienie ludności Ziemi Łomżyńskiej tej jednej tylko bazy gospodarczej - rolnictwa, prowadzić musi z jednej strony dozubożenia, z drugiej zaś do ucieczki ludzi bardziej energicznych i z większą inicjatywą.

Dlatego kwestia uprzemysłowienia Łomży i otaczających ją miast jak: Kolno, Stawiski, Wizna, Nowogród czy Zambrów staje się sprawą podstawową. Ten, tak pożądaný rozwój przemysłu uzależniony jest jednak od komunikacji, dogodnego połączenia zarówno z Warszawą jak i z sąsiednimi Mazurami. Polityka zaborczych władz rosyjskich pozostawiła Łomżę bez komunikacji kolejowej. Dopiero po pierwszej wojnie światowej Łomża uzyskała połączenie kolejowe, niestety, ślepo się tutaj kończące. Po drugiej wojnie światowej, po przyłączeniu Ziemi Mazurskiej z całą jaskrawością ujawniła się potrzeba połączenia Łomży z systemem komunikacyjnym b. Prus Wschodnich.

Znalazło to pełne zrozumienie władz terenowych, czego dowodem było wystąpienie w roku 1948 ówczesnego wojewody białostockiego ob. Stanisława Krupki, który przedłożył Ministerstwu Komunikacji memoriał /treść którego przytaczamy w V rozdziale "Wiadomości"/ udowadniający konieczność, zarówno ze względów gospodarczych jak i politycznych, bezpośredniego połączenia Łomży z Warszawą /budowa mostu na Bugu obecnie w realizacji/ oraz przedłużenia linii kolejowej z Łomży do Piszczu i Giżycka.

W związku z tym wystąpieniem, budowa tego odcinka została uwzględniona w planie 6-letnim /Dz.U.R.P.Nr 37/50/.

Niestety, realizacja tej części planu nie została dotychczas rozpoczęta.

Tymczasem poza względami ekonomicznymi, tak ważnymi dla Ziemi Łomżyńskiej i warunkującymi rozwój przemysłu na tych terenach, za budową odcinka łączącego dwa systemy komunikacyjne, przemawia jeszcze szereg innych argumentów, jak skrócenie drogi i czasu przejazdu z Warszawy do miejsc wypoczynkowych położonych nad jeziorami mazurskimi, a więc zbliżenie jezior do Warszawy, odciążenie węzła olsztyńskiego i linii gdańskiej, wreszcie zatarcie granic jakie stwarza brak komunikacji pomiędzy ziemiemi dawnymi i Mazurami.

Dlatego realizacja tego punktu planu 6-letniego jest niesłychanie ważną rzeczą.

Następną z kolei sprawą jest kwestia melioracji i zagospodarowania znacznych przestrzeni łąk i bagien położonych w okolicy Wizny. Stanowią one mogą poważną bazę paszową pozwalającą na znaczne podniesienie produkcji hodowlanej, która jak wiemy jest dotychczas niewystarczająca.

Wreszcie trzecią palącą sprawą są inwestycje związane ze zdrowiem i opieką społeczną, tj. budowa okręgowego szpitala w Łomży i powiatowego w Kolnie i Zambrowie. Warunki obecne, w których chorzy leżą w budynku zagrożonym nie mogą być nadal tolerowane. Łomża powinna posiadać odpowiedni szpital, który mógł by obsłużyć cały teren. Będąc największym ośrodkiem miejskim na tym terenie i mając najlepsze usytuowanie może zapewnić właściwe warunki nie tylko chorym, ale i personelowi leczącemu.

Wyliczyliśmy tu kilka spraw o zasadniczym znaczeniu z realizacją których wiąże się m.in. kwestia opracowania planu zabudowy m. Łomży i Kolna. Z aktualnych zaś zagadnień wysuwają się sprawy uruchomienia browaru w Drozdowie oraz zakładów ceramiki i urządzeń sanitarnych w Łomży.

Wydaje się jednak, że rzeczą najważniejszą jest przełamanie dotychczasowego niedostatecznego uwzględniania Łomży i Ziemi Łomżyńskiej w planach rozwoju gospodarczego kraju i zapewnienie temu terenowi równego z innymi udziału w budowie lepszej przyszłości.

III. S p r a w y o r g a n i z a c y j n e

1. Uchwały Zjazdu Koleżeńkiego w dniach 27 - 29 czerwca 1958 r. w Łomży.

I Grupa wniosków natury gospodarczej.

1. Na czoło wniosków w tej grupie wysuwają się sprawy dotyczące planów urbanistycznych Łomży. Chodzi w nich o to, że Koledzy którzy widzą pocieszający fakt rozpoczętej odbudowy Łomży, wyrażający się w postawieniu już wielu budynków - chcieliby, żeby

odbudowa ta uwzględniała najlepsze elementy odbudowywanego z takim trudem i w tak ciężkich warunkach naszego ukochanego miasta.

Dlatego niektórzy Koledzy ofiarowują swoją fachową pomoc przy opracowaniu planów urbanistycznych Łomży. Jednocześnie zwracają się do Komitetu Organizacyjnego Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, by poczyniło starania u odnośnych władz i wyjednało zapewnienie wglądu w opracowania planów urbanistycznych Łomży i aby głos Towarzystwa w tym przedmiocie brany był pod uwagę.

2. Zjazd Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich wyraża pogląd o celowości opracowania perspektywicznego planu rozwoju gospodarczego oraz przeprowadzenia badań geologicznych i ustalenia zasobów naturalnych w tym regionie.
3. Wychodząc z założenia, że wybudowanie odcinka linii kolejowej normalno-torowej Łomża - Kolno - Dłutowo i odbudowanie dalszej linii kolejowej Dłutowo - Pisz - Giżycko stworzy podstawy dla ekonomicznego, kulturalnego i turystycznego rozwoju prowincji północno-wschodniej Polski, a tym samym Ziemi Łomżyńskiej, uczestnicy Zjazdu Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich postulują podjęcie wstępnych kroków do opracowania założeń projektowych i inwentaryzacji w latach 1959-1960, a realizację tych inwestycji w latach 1961-1965.

W związku z powyższym uczestnicy Zjazdu pragną współpracować w tym zakresie z Towarzystwem Rozwoju Ziem Zachodnich w Olsztynie, a ponadto wyrażają opinię, że należy powołać komitet budowy tej linii.

Zadaniem tego komitetu będzie jak najszersze inicjowanie i propagowanie czynów społecznych w różnych formach wśród mieszkańców regionu.

II. Grupa wniosków natury kulturalno-oświatowej

Komisja Wniosków przekazuje Komitetowi Organizacyjnemu Zjazdu do wykorzystania i realizacji następujące wnioski, deklaracje i dezyderaty:

1. Prośbę Biblioteki Publicznej m.Łomży o zachęcenie wychowanków średnich szkół łomżyńskich do składania posiadanych przez nich książek, broszur, artykułów publikowanych w prasie periodycznej i codziennej, fotografii i innych materiałów charakteru bibliotecznego, dotyczących miasta Łomży i jej okolic do Biblioteki Publicznej w Łomży, która w ramach swoich ogólnych zbiorów postanowiła zorganizować specjalną biblioteczkę pod tytułem "Łomża i jej Region", celem propagowania wśród mieszkańców Łomży i jej okolic znajomości przeszłości tych ziem.

Składane materiały będą mogły być wykorzystane do projektowanego wydawnictwa periodycznego "Zeszyty Łomżyńskie".

2. Sprawę należytej opieki nad zabytkami znajdującymi się na terenie miasta Łomży i Ziemi Łomżyńskiej, a w szczególności opieki nad grodziskami obronnymi z czasów tworzenia się państwowości polskiej.
3. Podjęcie starań w przedmiocie opublikowania przygotowanej przez koleżankę Zofię Niedziałkowską monografii miasta Ostrołęki. Publikacja ta byłaby kontynuacją prac regionalnych, których zapoczątkowaniem jest przygotowana do druku przez koleżankę Danutę Godlewską monografia miasta Łomży.
4. Dezyderat kolegi Grabowskiego z Londynu w przedmiocie opracowania monografii miasta Wizny na jego koszt, o czym wspomniał w nadesłanym z okazji Zjazdu liście. W związku z tym Komisja stawia wniosek o poruczenie prośby kolegi Grabowskiego osobie kompetentnej do podjęcia się tej pracy.
5. Zorganizowanie wystawy akwarel koleżanki Potyńskiej, połączonej z ich sprzedażą. Pieniądze uzyskane ze sprzedaży akwarel, zgodnie z życzeniem koleżanki Potyńskiej mają być przekazane na cele rozbudowy Łomży.

III. Grupa wniosków natury organizacyjnej

1. Zorganizowanie pod egidą Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej Zjazdu Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich w Łomży w roku 1965, tj. na zakończenie okresu Obchodu Tysiąclecia Powstania Państwa Polskiego.
2. Dla przetworzenia kapitału dobrej woli, inicjatywy i myśli twórczej, które zrodził obecny Zjazd Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich - w dzieło trwałe i oparte o formy organizacyjne, Zjazd stoi na stanowisku, że wychowankowie średnich szkół w Łomży powinni stać się członkami Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej i aby akces do Towarzystwa oprzeć na formalnych podstawach - do wszystkich zarejestrowanych wychowanków władze Towarzystwa winny w najbliższym terminie rozesłać ankiety członkowskie celem umożliwienia poszczególnym osobom zadeklarowania swego członkostwa.
3. Zgodnie z konkretną inicjatywą grupy koleżanek z Gimnazjum im. Marii Konopnickiej z roczników do 1929 r., które wśród siebie zebrały kwotę złotych 2.275 /dwa tysiące dwieście siedemdziesiąt pięć/ oraz innych wniosków, jakie wpłynęły od uczestników Zjazdu, a które postulowały stałe opodatkowanie się uczestników Zjazdu na cele odbudowy Łomży - Komisja Wnioskowa w ramach koncepcji kompromisowej zwraca się z apelem do ogółu uczestników Zjazdu o złożenie w dniu dzisiejszym jednorazowej i w granicach indywidualnych możliwości ofiary pieniężnej z przeznaczeniem na cele odbudowy Łomży do dyspozycji Komitetu Organizacyjnego Zjazdu.
Dla umożliwienia Koleżankom i Kolegom złożenia tej ofiary podaje się do wiadomości, że na korytarzu przed wejściem do auli jest uruchomiony punkt przyjmowania ofiar.
4. Na czoło wniosków o charakterze ogólnym wysuwa się sprawa opracowania form utrwalenia pamięci ofiar barbarzyństwa hitlerowskiego dokonanego na mieszkańcach Ziemi Łomżyńskiej.

W związku z tym Komitet Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej wspólnie z miejscowym społeczeństwem ustali:

- a/ listę zamordowanych w latach .. okupacji hitlerowskiej na terenie Ziemi Łomżyńskiej jej mieszkańców z ewentualnym określeniem miejsc i okoliczności dokonanych na nich mordów, a to celem przekazania potomnym ku wiecznej pamięci, zebranych w ten sposób materiałów;
- b/ ponadto Komitet ustali wszystkie miejsca masowej kaźni i opracuje formy oznaczenia możliwie trwałymi znakami tych miejsc.

IV. R ó ż n e   d e z y d e r a t y

1. Wychowankowie średnich szkół łomżyńskich uważają za celowe i konieczne przeznaczenie części I numeru Zeszytów Łomżyńskich na umieszczenie sprawozdania ze Zjazdu i wygłoszonych referatów, oraz podanie wykazu uczestników Zjazdu z ich adresami. Przedpłatę w wysokości 50 zł za egzemplarz - uiszczają na konto PKO Łomża Nr 134-9-1 Zjazd Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich Komitet Organizacyjny.
2. Absolwenci Szkół Drzewnych w Łomży deklarują ufundowanie tablicy pamiątkowej z nazwiskami profesorów i kolegów poległych w okresie drugiej wojny światowej.
3. Absolwenci Szkół Drzewnych w Łomży deklarują ufundowanie biblioteki technicznej, zawierającej książki techniczne potrzebne do nauki w 3-ach szkołach: 1. Technikum Przemysłowo-Pedagogicznym, 2. Technikum Przemysłu Drzewnego, 3. Zasadniczej Szkoły Drzewnej, a realizację tej sprawy proszą powierzyć Dyrekcjom wyżej wymienionych Szkół.
4. Absolwenci Szkół Drzewnych w Łomży stawiają dezyderat stworzenia dla szkół przemysłu drzewnego w Łomży - ośrodka dla wzorowego szkolenia młodzieży w pracy w przemyśle drzewnym i w szkoleniu zawodowym drzewnym - przez wybudowanie na terenie miasta Łomży fabryki mebli skrzyniowych. Dla szybszej realizacji tej budowy, zebrani absolwenci postulują przekazanie przez Powiatową Radę Narodową w Łomży - Centralnemu Zarządowi

Przemysłu Meblarskiego w Poznaniu nieodpłatnie odpowiedniego terenu pod budowę fabryki.

5. Komisja Wnioskowa przekazuje Komitetowi Organizacyjnemu Zjazdu z uznaniem przyjęty wniosek kolegi Truskolawskiego o wytypowanie wspólnie z Władzami Miejscowymi jednej ze szkół łomżyńskich, nad którą chce objąć patronat Polonia w Kalifornii.
6. Wniosek zgłoszony przez woźnego ob. Kanię w imieniu woźnych z Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Łomży o zainstalowanie centralnego ogrzewania w gmachu tegoż Liceum.

Podpisali:

Kol.Kol. Eugenia Brańska, Jan Cern, Henryk Cieśluk, Włodzimierz Fedyszyn, Marian Gosk, Stanisław Łada, Jan Maciejczuk, Paweł Puchalski, Witold Trojanowski.

2. W y c i a g z e s t a t u t u T o w a r z y s t w a P r z y j a c i ó ł Z i e m i Ł o m ż y ń s k i e j

Istnienie i działalność Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej zostały zalegalizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami przez Prezydium Rady Narodowej w m.st.Warszawie, Urząd Spraw Wewnętrznych, Oddział Spraw Społecznych w dniu 3 listopada 1958r.

W tym dniu statut Towarzystwa został zaopatrzony w następującą klauzulę:

"Decyzja. Na podstawie art.21 prawa o stowarzyszeniach z dn. 27.X.1932 /Dz.U.Nr 94, poz,808/, Wydział Społeczno-Administracyjny Prezydium Rady Narodowej m.st.Warszawy p o s t a n a w i a wpisać do Rejestru Stowarzyszeń i Związków tut. Prezydium Stowarzyszenie pn.: Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej pod Nr 666".

W ten sposób statut T.P.Z.L. stał się prawnym dokumentem określającym nazwę, teren działalności, siedzibę, cel i środki działania, prawa i obowiązki członków oraz ustrój i sprawy finansowe Towarzystwa.

Ze względu na projektowane zamieszczenie całego tekstu statutu w I numerze czasopisma "Łomża i Ziemia Łomżyńska" ograniczymy się do podania najbardziej istotnych jego przepisów.

"S T A T U T
TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ ZIEMI ŁOMŻYŃSKIEJ

I. Nazwa, teren działalności, siedziba

- § 1. Stowarzyszenie nosi nazwę "Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej".
- § 2. Siedzibą Towarzystwa jest m.st. Warszawa, a terenem działalności Polska Rzeczpospolita Ludowa.
- § 3. Towarzystwo posiada osobowość prawną.
- § 4. Towarzystwo ma prawo zakładania oddziałów na zasadach organizacyjnych przewidzianych w niniejszym statucie.
- § 5. Towarzystwo używa pieczęci czworokątnej z nazwą wpisaną wokół obwodu i herbem m. Łomży w środku.

II. C e l i ś r o d k i d z i a ł a n i a

- § 6. Celem Towarzystwa jest:
  - 1/ Rozwój gospodarczy i kulturalny miasta i Ziemi Łomżyńskiej
  - 2/ Utrwalenie wśród członków zasad koleżeńskigo współżycia i poczucia łączności ze społeczeństwem łomżyńskim.
- § 7. Zachowując obowiązujące przepisy prawa, cele te Towarzystwo osiąga przez:
  - 1/ zainteresowanie właściwych czynników politycznych możliwościami gospodarczymi Łomży i regionu łomżyńskiego,
  - 2/ współdziałanie z władzami terenowymi na polu gospodarczym i kulturalnym oraz niesienie im pomocy w budzeniu inicjatywy społecznej,
  - 3/ inicjowanie i prowadzenie działalności gospodarczej związanej z charakterem Towarzystwa,
  - 4/ badanie zagadnień kulturalno-gospodarczych tak aktualnych-jak i dotyczących historii regionu, tych ostatnich także drogą zabezpieczenia pomników kultury oraz zainteresowania właściwych ośrodków naukowych istniejącymi jeszcze śladami tysiącletniej przeszłości,
  - 5/ działalność kulturalno-oświatową,

- 6/ regionalną akcję wydawniczą, propagującą cele Towarzystwa i wiedzę o mieście i Ziemi Łomżyńskiej po przez powołane do tego instytucje wydawnicze,
- 7/ wskazanie najmłodszemu pokoleniu, szczególnie wychowankom szkół średnich, możliwości rozwojowych regionu przez związanie ich zainteresowań nauki i pracy z miejscem rodzinnym,
- 8/ dbałość o koleżeńską atmosferę, poziom intelektualny członków, ich bezpośredniość i życzliwość na codzien.

III. Członkowie, ich prawa i obowiązki.

- § 8. Członkowie dzielą się na zwyczajnych, wspierających i honorowych.
- § 9. Członkiem zwyczajnym może być osoba pełnoletnia, związana nauką, pobytem lub działalnością z miastem i Ziemią Łomżyńską.
- § 10. Członkiem wspierającym może być każdy, kto zadeklaruje poparcie dla celów Towarzystwa i wnosić będzie ustaloną przez Walne Zgromadzenie Towarzystwa składkę roczną.

O przyjęciu na członka wspierającego spośród osób zamieszkałych za granicą oraz nie posiadających obywatelstwa polskiego decyduje Zarząd Towarzystwa.
- § 11. Członkiem honorowym może być osoba, która położyła wyjątkowe zasługi dla Ziemi Łomżyńskiej lub Towarzystwa.

Godność tę nadaje Walne Zgromadzenie Towarzystwa większością 2/3 oddanych głosów.
- § 12. Członek zwyczajny i honorowy mają prawo:
  - 1/ korzystania z wszelkich urządzeń Towarzystwa na warunkach ustalonych przez jego władzę,
  - 2/ uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa,
  - 3/ wyboru i wybieralności do władz Towarzystwa.
- § 13. Członek wspierający ma uprawnienia określone w punkcie 1 § 12 oraz prawo zabierania głosu w dyskusji na Zgromadzeniu Oddziału.
- § 14. Każdy członek ma obowiązek:
  - 1/ brania udziału w pracach Towarzystwa członków i sympatyków,
  - 2/ przestrzegania postanowień statutu, uchwał, zarządzeń i regulaminów władz Towarzystwa,
  - 3/ regularnego wpłacania składek członkowskich.

§ 15. Utrata praw członkowskich następuje:

- 1/ przez wystąpienie zgłoszone na piśmie do Zarządu Oddziału,
- 2/ przez skreślenie przez Zarząd Oddziału za nieprzestrzeganie postanowień statutu, uchwał itp.
- 3/ przez usunięcie decyzją Zarządu Oddziału za czyn niehonorowy lub działanie na szkodę Towarzystwa,
- 4/ przez utratę zdolności do działań prawnych,
- 5/ przez śmierć członka.

§ 16. Od decyzji Zarządu Oddziału o nieprzyjęciu na członka Towarzystwa, skreśleniu lub usunięciu przysługuje zainteresowanemu, odwołanie do Zgromadzenia Oddziału.

Od decyzji podjętych w tych sprawach przez Walne Zgromadzenie Oddziału służy odwołanie od Walnego Zjazdu Delegatów /Walnego Zgromadzenia Towarzystwa/.

Odwołanie składa się w ciągu 2-ech tygodni od zakomunikowania decyzji. Do czasu rozstrzygnięcia odwołania zainteresowanemu nie przysługują prawa członkowskie.

§ 17. Zgłoszenie wystąpienia nie ma wpływu na wygaśnięcie zobowiązań członka, zaciągniętych wobec Towarzystwa.

IV. S k ł a d k i c z ł o n k o w s k i e

§ 18. Wysokość wpisowego i składek członkowskich oraz termin ich płatności ustala Walne Zgromadzenie Towarzystwa /Walny Zjazd Delegatów/*/

V. U s t r ó j i w ł a d z e T o w a r z y - s t w a

§ 19. Organizacja Towarzystwa obejmuje:

- 1/ centralę,
- 2/ oddziały.

§ 20. Władzami centralnymi Towarzystwa są:

- 1/ Walny Zjazd Delegatów,
- 2/ Zarząd Główny,
- 3/ Główna Komisja Rewizyjna,
- 4/ Sąd Koleżeński.

*/ Obecnie wysokość wpisowego wynosi 10,-zł, a wysokość składek członkowskich 5,-zł miesięcznie.

§ 21. Władzami Oddziału są:

- 1/ Walne Zgromadzenie Oddziału,
- 2/ Zarząd Oddziału,
- 3/ Komisja Rewizyjna Oddziału.

W ł a d z e   O d d z i a ł u

§ 38.0 powstaniu Oddziału Towarzystwa i jego zasięgu terytorialnym decyduje Zarząd Główny. Oddział może powstać przy minimum 10 członkach."

-----

3.   S p r a w o z d a n i e

z działalności Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej z siedzibą w Warszawie, za okres od 11 listopada 1958r. do 31 grudnia 1959r.

Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej liczące w chwili obecnej 495 członków powołane m.in. zgodnie z uchwałą Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich podjętą na Zjeździe w dn. 27-29 czerwca 1958 r. w Łomży, i zarejestrowane przez Prezydium Stołecznej Rady Narodowej w m.st. Warszawie w dniu 3 listopada 1958r. pod numerem 666 Rejestru Stowarzyszeń i Związków.

Cele i zadania Towarzystwa określa statut.

11 listopada odbyło się pierwsze Walne Zgromadzenie Członków Założycieli, na którym wybrano centralne władze Towarzystwa: Zarząd Główny, Główną Komisję Rewizyjną i Sąd Koleżeński.

Zarząd Główny w czasie swojej kadencji odbył 41 posiedzeń i wykonał następujące prace:

- 1/ zorganizował Oddziały Towarzystwa w Warszawie, Łodzi, Łomży, Białymstoku, Olsztynie i Wrocławiu,
- 2/ nawiązał łączność z Łomżyniakami poza granicami kraju,
- 3/ dokonał podziału pracy i postanowił zorganizować następujące Komisje:

Komisję Opieki i Pomocy Koleżeńskiej
"   Wydawniczą

Komisję Młodzieży
" Współpracy z Łomżyniakami za granicą
" Finansowo-Skarbową
" Kulturalno-Oświatową
" Prasy i Propagandy
" Historyczną i Opieki nad Zabytkami
" Planu Regionalnego
" Gospodarczą.

Działalność poszczególnych Komisji w omawianym okresie sprawozdawczym przedstawiała się następująco:

K o m i s j a O p i e k i i Pomocy Społecznej pod przewodnictwem kol. Henryka Czerniawskiego zamierzała zorganizować na terenie Łomży spółdzielnię wyrobów pomocy szkolnych.

Jednakże trudności finansowe jak również brak odpowiednich urządzeń w warsztatach Szkoły Metalowej w Łomży nie pozwoliły zrealizować tego przedsięwzięcia.

Ponadto Komisja przejawiała troskę w zakresie pomocy koleżeńskiej kolegom poszukującym pracy.

K o m i s j a W y d a w n i c z a pod przewodnictwem kol. Arasimowicza w ścisłej współpracy z Zarządem Głównym podjęła inicjatywę sukcesywnego wydawania monografii Łomży, Ostrołęki, Kolna, Wizny i Zambrowa oraz czasopisma o typie regionalnym pt. "Łomża i Ziemia Łomżyńska".

W związku z powyższym Zarząd Główny zawarł umowy wydawnicze z autorami monografii Ostrołęki i Łomży.

Nawiązano również kontakt z władzami politycznymi i administracyjnymi oraz innymi przedstawicielami tamtejszego społeczeństwa, zainteresowanymi w wydaniu tych prac.

K o m i s j a M ł o d z i e ż y pod protektoratem prof. Edmunda Dąbrowskiego i przewodnictwem kol. Zofii Wądołowskiej postawiła sobie za zadanie zorganizowanie, w imię celów sformułowanych przez statut, młodzieży pracującej i studiującej pochodzącej z Ziemi Łomżyńskiej oraz pomocy tejże młodzieży studiującej na wyższych uczelniach i w szkołach na terenie Ziemi Łomżyńskiej.

K o m i s j a   W s p ó ł p r a c y   z Łomżyniakami za granicą. Wprawdzie Komisja ta nie zaczęła jeszcze sprawnie działać niemniej postawiono jej następujące zadania:

- a/ zaproszenie dzieci Łomżyniaków z USA do Polski na kolonie, które by były zorganizowane na terenie Ziemi Łomżyńskiej.
- b/ Opracowanie jednego biuletynu Towarzystwa przeznaczonego dla Polaków Łomżyniaków za granicą.
- c/ Zorganizować grupę przewodników po Ziemi Łomżyńskiej.
- d/ Opracować album Ziemi Łomżyńskiej.
- e/ Nagranie piosenek ludowych Ziemi Łomżyńskiej dla Łomżyniaków będących za granicą.

K o m i s j a   F i n a n s o w o - S k a r b o w a, której zadaniem miała być troska o powiększenie zasobów finansowych Towarzystwa nie rozpoczęła swojej działalności.

Działalność K o m i s j i   K u l t u r a l n o - O ś w i a - t o w e j oraz Propagandy i Prasy przejął na siebie Zarząd Główny, ponieważ Komisje te nie zostały ostatecznie zorganizowane.

W ramach zadań tych Komisji została nadana w Radio audycja o Łomży w programie "7 miast".

Ponadto w numerze 100 "Panoramy Północy" zamieszczono artykuł pt. "Duch miasta Łomży" według tekstu Andrzeja Tokarczyka ze zdjęciami T. Trepanowskiego.

Tygodnik "Stolica" dnia 25.X.1959 r. zamieścił artykuł Artura Fiszera pt. "Wędrówki więzienne".

Tygodnik "Zwierciadło" w nr 18 z 1959 r. zamieścił reportaż o Łomży Romana Jurysia pt. "Miasto siedmiu miast".

Ponadto Towarzystwo stara się za pośrednictwem prasy prowadzić akcję informacyjno-propagandową dotyczącą różnych zagadnień Ziemi Łomżyńskiej, oraz celów i zamierzeń Towarzystwa.

Poza wyżej omówioną działalnością Zarząd Główny okazał pomoc Oddziałowi w Łomży w zorganizowaniu dla tamtejszego społeczeństwa prelekcji Melchiora Wańkowicza pt. "Monte Casino" i

i "Moja droga do Polski" oraz dla członków Towarzystwa w Łomży pogadanki pt. "Wspomnienia z wędrówki po 12 krajach" kol. Jerzego Roszkowskiego.

K o m i s j a   H i s t o r y c z n a   i   O p i e k i   n a d   Z a b y t k a m i - nie zorganizowana. W trosce jednak o ochronę zabytków Towarzystwo oddało pod opiekę grodziszczę pod Starą Łomżą, kierownictwu Szkoły Podstawowej w Starej Łomży, a ponadto zainicjowało zbieranie materiałów pamiątkarskich i wspomnień dotyczących Ziemi Łomżyńskiej.

K o m i s j a   P l a n u   R e g i o n a l n e g o - nie zorganizowana, nie mniej Zarząd Główny wziął udział w dyskusji nad planem urbanistycznym miasta Łomży oraz w konferencji z głównym koreferentem tego planu.

K o m i s j a   G o s p o d a r c z a - nie zorganizowana. Jednakże Zarząd Główny informując władze polityczne i administracyjne na terenie Ziemi Łomżyńskiej wyraził gotowość pomocy w ich działalności.

Poza omówioną wyżej pracę w Komisjach, Towarzystwo nawiązało kontakty i współpracę z Tow. Miłośników Starej Warszawy, z Tow. Rozwoju Ziemi Zachodnich i z Tow. Miłośników Ziemi Ciechanowskiej. Postanowiło również jak najszybciej nawiązać kontakt z Frontem Jedności Narodu.

Łączność z Oddziałami Towarzystwa utrzymywana jest poprzez bezpośrednie kontakty jak i korespondencję.

Do spraw, które Zarząd uważa za pilne do załatwienia, a których nie załatwił w okresie minionym należy:

- 1/ zorganizować oddziały w Kolnie, Zambrowie, Ostrołęce, Stawiskach, Jedwabnym, Nowogrodzie, Wiznie, Gdańsku, Krakowie i Poznaniu;
- 2/ zwiększyć współpracę z oddziałami w Łomży, Białymstoku i Olsztynie;
- 3/ nawiązać stałą współpracę z grupą poselską;
- 4/ zacieśnić stosunki i współpracę z władzami politycznymi i administracyjnymi w Łomży, Kolnie, Ostrołęce, Zambrowie i Białymstoku;

- 5/ Uzyskać działkę pod budowę własnej siedziby w Łomży.
- 6/ Załatwić sprawę rozbudowy i uruchomienia zakładów graficznych w Łomży.

Z działalności poszczególnych Oddziałów na uwagę zasługują następujące sprawy:

- 1/ Oddział w Łodzi nawiązał kontakt z młodzieżą pochodzącą z Ziemi Łomżyńskiej, a studiującą w Łodzi oraz zorganizował akcję opieki nad członkami Towarzystwa będącymi przejściowo w trudnych warunkach.
- 2/ Oddział w Warszawie poza ożywioną działalnością towarzysko-rozrywkową zorganizował prelekcje oraz doraźną pomoc dla pogorzalców w Ziemi Łomżyńskiej.
- 3/ Oddział w Łomży uruchomił punkt centralny zbiórki darów dla pogorzalców wsi Borkowo i Modzele.
- 4/ Oddział w Białymstoku przejawiał małą aktywność.
- 5/ Oddział w Olsztynie przystąpił do zorganizowania biblioteki, która będzie przekazana jednej ze szkół łomżyńskich.
- 6/ Oddział we Wrocławiu jako jedyne tego rodzaju stowarzyszenie w tym mieście prowadząc żywą działalność organizacyjną, podjęło akcję pisania wspomnień o Łomży. Wyjednało również zgodę prasy wrocławskiej na drukowanie artykułów związanych z historią Łomży.

W czasie swojej kadencji Zarząd Główny miał jedną kontrolę przeprowadzoną przez Oddział Spraw Społecznych Urzędu Spraw Wewn. Prezydium Stoł. Rady Narodowej w Warszawie, która odbyła się w dn. 8 maja 1959 r. z wynikiem pozytywnym.

Z b i o r c z e   s p r a w o z d a n i e
 finansowe Oddziałów Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej
 za czas od XI.1958 r. do 31.XII.1959r.

	W p ł y w y			W y d a t k i				Saldo
	ze skła- dek i wpisowego	Inne	Razem	odpr.skł Zarządu Głównego	Kancel.	Inne	Razem	
Oddz.Łódź	2.430.-	19.60	2.449.60	577.-	-	-	1.005.20	1.444.40
" Warszawa	8.371,20	4.601.60	12.972.80	3.491.-	798.40	7.508.43	11.797.83	1.174.97
" Łomża			5.016.-	----			4.008.65	1.007.35
" Białystok	535.-	--	535.-	231.-	----	90.80	321.80	213.20
" Wrocław	480.-	--	480.-	185.-	46.40	--	231.40	248.60
" Olsztyn	309.-	--	309.-	131.60	12.-	--	143.60	165.40
	12.125.20	4.621.20	21.762.40	4.615.60	856.80	7.599.23	17.508.48	4.253.92

Różnicę między składkami odprowadzonymi do Zarządu Głównego wykazanymi przez Oddziały, a wykazanymi w sprawozdaniu Zarządu Głównego stanowią pieniądze w drodze w dn. 31.12.1959r.

Skarbnik: /-/ A.Wyrzykowska

Przewodniczący: /-/ Edw.Ciborowski

Warszawa, dnia 21.I.1960r.

TOWARZYSTWO
 PRZYJACIÓŁ ZIEMI
 ŁOMŻYŃSKIEJ
 z siedzibą w Warszawie
 ul.Prezydencka 11

121

SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej z siedzibą w Warszawie
za czas od 5.XI.1958r. do 31.XII.1959 r.

W P Ł Y W Y

Przejęte saldo od Kom.Org.Zjazdu	49.453,94	
w tym z przezn.na wydawnictwa	4.250.-	
w tym z przezn.na cele odb.Łomży	2.275.-	
bez specjaln.przeznaczenia (ze składek, imprez, rozl.Zjazdu)	<u>42.928,94</u>	
ze składek członk. i wpisowego	4.264,40	
z przedpłat na wydawnictwa	100.-	
ze sprzedaży statutów	182.-	
odsetki od fund.Kom.Org.Zjazdu za 1958r.	112.-	
sumy obce (pomoc pogorzelcom i należne składki oddziałowi Wrocław)	<u>209.-</u>	4.867.40
	Razem:	<u>54.321.34</u>
R a z e m :		<u>54.321.34</u>

W Y D A T K I

Wydatki kancelaryjne:		
a) zakup maszyny do pisania	3.200.-	
b) opłaty pocztowe	528.13	
c) druk deklar., statutu, blank.PKO	1.369.92	
d) opłaty telef.i telegramów	1.396.90	
e) mat.piśmienne	488.12	
f) stemple	1.090.-	
g) inne -opł.rejestr., pisma	<u>229.15</u>	8.302,22
Koszty podróży i przejazdów		1.861.40
Prace zleczone		<u>3.500.-</u>
		13.663.62
Zaliczki na honoraria Monografii Łomży, Ostrołęki i Księg.Pam.Zjazdu		<u>9.237.-</u>
Razem wydatki		22.900.62
Saldo na 1960r.		<u>31.420.72</u>
R a z e m :		<u>54.321.34</u>

B I L A N S

na dzień 31 grudnia 1959 r.

A K T Y W A

1. Gotówka w kasie	98.58
2. " na rach.bież.P.K.O.	31.046.04
4. Zaliczki na wydawn.(honoraria)	9.237.--
10. Dłużnicy - Prez.Pow.Rady Narod. Ostrołęka	276.--
9. Inwentarz	3.200.--
12,13,14 Wydatki	<u>13.663.62</u>
B I L A N S :	<u>57.521.34</u>

P A S Y W A

3. Fundusz ze składek i wpisowego	4.264.40
4. " na wydawnictwa	4.350.-
5. " na cele odb.Łomży	2.275.-
6. " b.Kom.Organ.Zjazdu	42.928.94
7. " w inwentarzu	3.200.-
8. " wpływów różnych	294.-
11. Wierzyciele	<u>209.-</u>
B I L A N S :	<u>57.521.34</u>

Warszawa, dnia 15.I.1960r.

Skarbnik (-) A.Wyrzykowska Przewodniczący (-) Edw.Giborowski

Sprawdzono: Komisja Rewizyjna dnia 18.I.1960r. (-) St.Krupka
(-) R.Gołaszewska (-) K.Chrobakowa (-) St.Bagiński

4. Uchwały Walnego Zjazdu Delegatów w dn. 24 stycznia 1960 r.

W dniu 24.I.1960 r. odbył się Walny Zjazd Delegatów Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej, na którym zapadły następujące uchwały:

1. Walny Zjazd Delegatów przyjął bez zastrzeżeń sprawozdanie finansowe i bilans na dzień 31.XII.1959 r. zamykający się kwotą 57.521,34 zł.
2. Walny Zjazd Delegatów udzielił absolutorium ustępującym władzom Towarzystwa jednomyślnie.
3. Plenum Zarządu Głównego stanowi 6 członków Zarządu Głównego powołanych przez Walny Zjazd i Przewodniczący Zarządów Oddziałów, dla którego Zarząd Główny opracuje regulamin pracy.
4. Walny Zjazd Delegatów zatwierdził przedstawiony przez Skarbnika Zarządu Głównego preliminarz budżetowy na 1960 rok.
5. Walny Zjazd zobowiązuje nowy Zarząd do kontynuowania realizacji uchwał podjętych na Zjeździe Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich odbytym w 1958 r., zwłaszcza uchwał dotychczas nie zrealizowanych.
6. Zjazd Delegatów zaleca Zarządowi Głównemu i Oddziałom, a szczególnie Łomżyńskiemu, dalsze kontynuowanie wysiłków Towarzystwa nad mobilizowaniem opinii publicznej do czynnego popierania wszelkich zamierzeń dotyczących rozbudowy życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego Łomży i Ziemi Łomżyńskiej, inicjowanych przez miejscowe czynniki polityczno-gospodarcze.
7. W tym celu Zjazd Delegatów zaleca Zarządowi Głównemu zorganizowanie narady Towarzystwa, pracowników Radia, Telewizji, a przede wszystkim dziennikarzy, celem pomocy Zarządowi Głównemu i Oddziałom w opracowaniu planu propagandowego zadań Towarzystwa, a szczególnie poruszenia w prasie w najodpowiedniejszym czasie postulatów inwestycyjnych Ziemi Łomżyńskiej.
8. Zjazd Delegatów z uznaniem przyjmuje wypowiedź Przewodniczącego Prezydium Rady Narodowej w Łomży ob. Chudzińskiego o zamierzeniach

miejscowych władz, dotyczących rozwoju gospodarczego Łomży i powiatu, zawartych w planie pięcioletnim.

Jednocześnie Zjazd biorąc pod uwagę rolniczy charakter Ziemi Łomżyńskiej zaleca Zarządowi Głównemu zgłoszenie postulatów do odnośnych władz państwowych o zwrócenie większej uwagi na potrzeby rolnictwa tych terenów, a szczególnie na odcinku melioracyjnym.

9. Zjazd zaleca Zarządowi Głównemu opracowanie metod włączenia młodzieży kończącej szkoły w Łomży i udającej się na studia lub do pracy do innych miast w których są Oddziały, do prac Towarzystwa oraz do otoczenia jej opieką. Zjazd Delegatów postuluje by Zarząd Główny rozważył możliwość stworzenia funduszu stypendialnego dla studiującej młodzieży, pochodzącej z Ziemi Łomżyńskiej.
10. Zjazd zaleca by Zarząd główny poczynił niezbędne kroki do wydania przygotowanych monografii Ostrołęki i Łomży już w 1960 r. Jednocześnie postuluje się by Zarząd Główny rozważył możliwość rozpisania wśród członków, subskrypcji na wymienione wydawnictwa Ponadto Zjazd zaleca, by Zarząd Główny przyspieszył zamierzone wydawanie Zeszytów Łomżyńskich.
11. Zjazd zaleca Zarządowi Oddziału w Łomży, by zorganizował w bieżącym roku oddziały Towarzystwa w Zambrowie, Kolnie, Nowogrodzie, Jedwabnym, Stawiskach, Wiźnie i Ostrołęce.
12. Zjazd Delegatów zaleca Zarządowi Głównemu zapoczątkowanie urządzania, poczynając od 1960 r. towarzyskich zlotów Łomżyniaków do Łomży lub okolic o charakterze prac społecznych i turystyczno-wypoczynkowych.
13. Zjazd zaleca Zarządowi Głównemu i Oddziałom nawiązanie ściślejszych wzajemnych kontaktów dla wymiany doświadczeń i koordynacji wspólnych poczynań. Ponadto zaleca się Zarządowi Głównemu założenie Oddziałów w miastach wojewódzkich -, a przede wszystkim w Gdańsku, Poznaniu, Szczecinie i Krakowie.
14. Zjazd wyraża zadowolenie z obecności i żywego udziału w obradach przedstawicieli czynników politycznych i władz państwowych woj. białostockiego i warszawskiego, a szczególnie Sekretarzy KP PZPR

z Łomży i Zambrowa, Posła Ziemi Łomżyńskiej oraz przedstawicieli Rad Narodowych.

15. Zjazd wyraża gorące podziękowanie dotychczasowemu Zarządowi Głównemu za pracę w trudnym okresie organizacyjnym oraz tym wszystkim koleżankom i kolegom, którzy w różnej formie włożyli swój wkład w pracę Towarzystwa.

Jednocześnie Zjazd wyraża podziękowanie Przewodniczącemu obrad oraz Sekretarzowi Zarządu Głównego za organizację Zjazdu.

16. Zjazd wyraża przekonanie, że praca członków Towarzystwa jakkolwiek rozproszonych po całym kraju - spojonych gorącym umiłowaniem rodzinnej Ziemi Łomżyńskiej - przy ścisłej współpracy z miejscowymi władzami przyczyni się do rozwoju tej Ziemi dla dobra ogólnego Polski Ludowej."

5. P r o g r a m   d z i a ł a l n o ś c i   T o w a r z y s t w a   P r z y j a c i ó ł   Z i e m i   Ł o m ż y Ń s k i e j   n a   n a j b l i ż s z ą   p r z y s z ł o ś ć .

Rok 1960 jest już drugim rokiem działalności Towarzystwa na podstawie statutu zarejestrowanego w dniu 3 listopada 1958 r. Formalna decyzja grupy Łomżyniaków o powołaniu do życia takiej stałej instytucji została powzięta w dniu 5 listopada 1957 r. W wykonaniu tej decyzji 4 czerwca 1958 r. zostało skierowane do właściwych władz w Warszawie podanie o zarejestrowanie statutu. Prace więc przygotowawcze, z opracowaniem statutu włącznie, trwały od listopada 1957 r. do pierwszych dni czerwca 1958 r., a więc siedem miesięcy i faktycznie zostały ukończone na trzy tygodnie przed Zjazdem Koleżeńskim Łomżyniaków w końcu czerwca 1958r.

Ustalenie powyższych dat wydaje się być celowe dla uprzytomnienia, że Zjazd Wychowanków Średnich Szkół Łomżyńskich w Łomży z 27 - 29 czerwca 1958 r. przy uchwalaniu swoich wniosków stał już wobec określonej i zgłoszonej do rejestracji koncepcji organizacyjnej i zakresu działalności projektowanego wówczas Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej.

Zjazd Koleżeński z końca czerwca 1958 r. uchwalił ogółem osiemnaście wniosków zlecając ich wykonanie Komitetowi Organizacyjnemu Towarzystwa, z chwilą zaś zarejestrowania statutu - władzom Towarzystwa.

Tak więc pewien zakres działalności przewidziany w § 7 statutu został ściślej skonkretyzowany w uchwałach Zjazdu Koleżeńskie-
go z r.1958.

Środki i bardzo nieliczna grupa osób, które zachciały i mogły zaangażować się w bieżących pracach Towarzystwa są bardzo skromne. Dlatego skromne są też i wyniki działalności Towarzystwa w pierwszym roku jego działalności. Generalnie ujmując sprawę - osiągnięcia organizacyjne wyraża ją się zaledwie liczbą sześciu utworzonych oddziałów i liczbą dziesięciu sekcji-komisji, odpowiadających w zasadzie liczbie punktów w § 7 statutu określających różnorodną działalność Towarzystwa, które zdecydowano powołać do życia. Należy stwierdzić, że próby podejmowane w tym kierunku naogół nie dały dostatecznego wyniku. Skrót sprawozdania z działalności Towarzystwa za okres ubiegły podany w niniejszym zeszycie "Wiadomości", z grubsza tę kwestię wyjaśnia.

Od dnia 24 stycznia 1960 r. rozpoczęły swoją kadencję nowo-
brane władze centralne Towarzystwa. Nowowybrane władze w oddziałach rozpoczęły swoją kadencję nieco wcześniej.

O programie działalności tych nowowybranych organów władz Towarzystwa na okres ich kadencji, tj. w zasadzie bieżącego roku chcielibyśmy tutaj w jak największym skrócie powiedzieć.

I znów ujmując generalnie tę kwestię należałoby uznać za najbardziej pilne i konieczne zadania: wygospodarowanie znacznie-
szych środków i znalezienie znacznie liczniejszej grupy osób, które mogłyby i chciały w większej mierze zaangażować się w różnorodnych, przewidzianych przez statut, pracach Towarzystwa.

To są jednak zbyt ogólne sformułowania- a konkretne ?
Po kolei:

I. W dziedzinie organizacyjnej:

- 1/ kartotekę adresową Łomżyńniaków rozrzuconych po całej Polsce i poza jej granicami z obecnej liczby około 1.500, doprowadzić do 4.500,
- 2/ liczbę oddziałów powiększyć do 20, zakładając siedem oddziałów na terenie Ziemi Łomżyńskiej i 7 w miastach wojewódzkich,
- 3/ w granicach możliwości doprowadzić do ściślejszej współpracy i wzajemnej koordynacji oddziałów Towarzystwa, a w pierwszym rzędzie oddziałów w Warszawie, Białymstoku, Olsztynie i Łomży.

- 4/ Nawiązać ściślejszą łączność z Łomżyńskimi poza granicami kraju.
- 5/ Dołożyć wszelkich starań by komisje-sekcje ustalone stosownie do zadań statutowych Towarzystwa zaczęły pracować we właściwym zakresie, a przede wszystkim komisje-sekcje: Planu Regionalnego, Gospodarcza /inwestycyjna/, Wydawnicza, Młodzieży, Prasy i Propagandy oraz Finansowa /dochodów nie-stałych/.

II. W dziedzinie wygospodarowania niezbędnych środków:

- 1/ w Komisji Finansowej przeanalizować wszystkie, w granicach statutu, dopuszczalne przedsięwzięcia i akcje, które mogłyby dać znaczniejszy efekt finansowy odpowiadający zadaniom i potrzebom Towarzystwa;
- 2/ uznając, że najpilniejszym jest zgromadzenie niezbędnych środków na wydawnictwa i pomoc dla uczącej się młodzieży na terenie Ziemi Łomżyńskiej i w wyższych uczelniach ogłosić i przeprowadzić wśród członków Towarzystwa akcją dobrowolnych wpłat na rzecz funduszu wydawniczego już zapoczątkowanego i na fundusz pomocy dla uczącej się młodzieży.

III. Zwyczajny Walny Zjazd Delegatów Towarzystwa /pierwszy/ w dniu 24 stycznia 1960 r, podjął cały szereg uchwał przytoczonych in extenso w niniejszym zeszycie, z których znaczna część dotyczy dalszej działalności Towarzystwa Zarząd Główny dołoży wszelkich starań, by uchwały te zostały zrealizowane w bieżącej kadencji. Jakże dobrze byłoby, gdyby członkowie Towarzystwa zechcieli jak najbardziej wziąć do serca stwierdzenie, że podjęte uchwały są jedynie zapoczątkowaniem naszej działalności, że w warunkach działalności Towarzystwa, jak nasze, całkowicie o charakterze społecznym, żyjącym bez subwencji, tylko dobrowolna i ofiarna praca znaczniejszej liczby członków organizacji może dać większy wynik. Zespołowa praca zarządów Głównego i Oddziałów jak również praca poszczególnych zarządów absolutnie nie wystarcza.

IV. Dwa są Zasadnicze cele, dla których Towarzystwa powstało /§ 6 statutu/.

Pierwszym z nich i najbardziej zasadniczym jest "rozwój gospodarczy i kulturalny miasta i Ziemi Łomżyńskiej".

Co może zdziałać Towarzystwo i jego władze w roku 1960 przy realizacji tego celu?

Bezpośrednio - gdyby dysponowało znacznymi środkami inwestycyjnymi - skończyłoby most na rzece Bug pod Wyszkiem i rozpoczęło budowę linii kolejowej Warszawa - Giżycko na odcinku Łomża-Kolno-Pisz. Takimi środkami Towarzystwo w r. 1960 niestety dysponować nie będzie.

Pośrednio jednak Towarzystwo będzie nadal prowadziło w porozumieniu z miejscowymi czynnikami politycznymi i administracyjnymi - akcję interwencyjną na rzecz tych kluczowych dla życia Ziemi Łomżyńskiej inwestycji gospodarczych i na rzecz innych inwestycji gospodarczych i kulturalnych niezbędnych dla tego terenu, o których mowa w p.II niniejszego zeszytu.

Wydaje się, że wprawdzie pośrednio działając, lecz najwyższej wagi pracą, na rzecz rozwoju gospodarczego i kulturalnego miasta i Ziemi Łomżyńskiej będzie podjęta i prowadzona z całą uporczywością akcja wydawnicza, jako dźwigająca tę Ziemię i miasto z zapomnienia.

- Jan Kisiel, Warszawa, ul.Noakowskiego 12 m.7
- Adolf Gąsowski, Białystok, ul.Kraszewskiego 17
m.3

Na pierwszym posiedzeniu Zarządu Głównego TPZŁ, które odbyło się w dniu 21.II.br. ustalono, że posiedzenia plenarne Zarządu Głównego z udziałem Przewodniczących Oddziałów terenowych odbywać się będzie raz na kwartał. Pierwsze takie posiedzenie będzie zwołane na 22 maja 1960r. w Łomży.

Posiedzenie robocze członków Zarządu Głównego Towarzystwa odbywają się w każdy wtorek w Warszawie, ul.Prezydencka 11 o godzinie 18.

Zarząd Główny prosi Kolegów Przewodniczących Oddziałów terenowych o nadesłanie na adres Przewodniczącego Zarządu Głównego programów działalności Oddziałów na rok 1960 wraz z preliminarem budżetowym.

IV S p r a w y   w y d a w n i c z e

1. Z a m i e r z e n i a

Plany wydawnicze Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej na najbliższą przyszłość przedstawiają się następująco:

I. W dziale monografii

- 1/ monografia Łomży, opracowanie której zlecono w formie umowy o dzieło kol.mgr Danucie Godlewskiej z terminem wykonania 31.III.1960 r.
- 2/ monografia Ostrołęki, której opracowanie zlecono w formie umowy o dzieło kol.mgr Zofii Niedziałkowskiej z terminem wydania br.
- 3/ niezleczone jeszcze monografie Kolna, Wizny, Zambrowa, Nowogrodu i innych miejscowości.

II. W dziale pamiętników

- 1/ Pamiętniki prof.B.Winiarskiego, które projektujemy jako specjalny dodatek do czasopisma "Łomża i Ziemia Łomżyńska".

2/ Pamiątniki znanego działacza rewolucyjnego dr R. Jabłonowskiego również w formie dodatku do wyżej wymienionego czasopisma.

Zarówno jedne jak i drugie pamiątniki autorzy przekazali do dyspozycji Komitetu Redakcyjnego.

III. Wydanie zbiorowe prac znanego etnografa Ziemi Łomżyńskiej doc. Adama Chętnika - w projekcie.

IV. Czasopismo o charakterze naukowo-popularnym typu regionalnego pt. "Łomża i Ziemia Łomżyńska".
Materiał do 1-go numeru w posiadaniu Komitetu Redakcyjnego. Ukaże się w końcu br.

Zjazdu Koleżeńskiego z r. 1958.
V. Księga pamiątkowa, której wykonanie zlecono w formie umowy o dzieło kol. R. Dębnickiej z terminem wykonania 31. III. 1960r.

VI. Album - "Ziemia Łomżyńska w Fotografii" - w projekcie.

2. Funduszy wydawniczy i przedpłaty

Do realizacji planów wydawniczych Towarzystwa przedstawionych za ledwie w zarysie w artykule "Zamierzeń", nie wystarczy zapał i najlepsza nawet wola garstki członków związanych bezpośrednio z tą akcją.

Na cykl wydawniczy bowiem składa się szereg spraw, wykraczających często poza granice bezinteresownej pracy czy to Kolegium Redakcyjnego czy Sekcji Wydawniczej czy nawet samych autorów. Mamy na myśli już samą produkcję wydawniczą, druk. W tym miejscu sprawa zaczyna się komplikować.

Trudności finansowe, z którymi boryka się Towarzystwo, hamują nasze piękne plany i zmuszają odwołać się do pomocy wszystkich członków Stowarzyszenia.

Fundusz wydawniczy bowiem przedstawia się na dzień 1.IV.1960r. następująco:

W p ł y w y	W y d a t k i	
7.400.- zł	Przygotowanie do druku niektó- rych materiałów enograficznych doc. Chętnika	1.500.-
105.- dolarów	I zaliczka na monografię Ostrołęki	5.400.-
	I zaliczka na monografię Łomży	3.000.-
	I zaliczka na Księgę Pam. Zjazdu	2.637.-
	Na czasopismo "Łomża i Ziemia Łomżyńska"	600.-
	Zaliczka drukarni na wykonanie monografii Ostrołęki	1.000.-

	Razem	14.137.-
		=====

Sumę stanowiącą różnicę między 14.137.-
a 7.400.-
6.737.- wydatkowano

z innych funduszy Towarzystwa.

Widać z tego, że sytuacja nie jest najlepsza i wymaga wysiłku wszystkich członków.

Oczywiście trudności te dotyczą pierwszego okresu, wydania pierwszych pozycji. Z chwilą wpływów ze sprzedaży, sytuacja zmieni się. Towarzystwo będzie wtedy bazowało na stałym funduszu na cele wydawnicze.

W związku z powyższym Zarząd Główny T.P.Z.Ł. zwraca się do Członków i Sympatyków Towarzystwa z gorącym apelem o dobrowolne wpłaty na fundusz wydawniczy oraz o wzięcie udziału w subskrypcji na pierwszy numer czasopisma "Łomża i Ziemia Łomżyńska", którego koszt według wstępnej orientacji wraz z kosztami przesyłki wyniesie około 30.-, jak również o nadsyłanie przedpłaty na inne projektowane pozycje wydawnicze np. monografia Łomży, monografia Ostrołęki itd,

Kwotę tę prosilibyśmy uprzejmie przekazać na Rachunek Towarzystwa w PKO z dopiskiem na odwrocie blankietu "subskrypcja czasopisma"

Mamy nadzieję, że apel nasz spotka się z należyтым zrozumieniem i poparciem Kolegów, gdyż zarówno fundusz wydawniczy jak i subskrypcja pozwoli Towarzystwu zapoczątkować akcję wydawniczą, która chyba wszystkim członkom Towarzystwa leży bardzo na sercu.

Pokwitowanie wpłat dotychczasowych na fundusz wydawniczy

Atkins Julita	100.-	Ramotowski Julia	100.-
Biegański Edward	100.-	Ramotowski Marian	100.-
Butler Mieczysława	50.-	Ramotowski Stanisław	100.-
Czarnecki Mieczysław	200.-	Rode Sylwester	100.-
Czarnecki Władysław	100.-	Rykowska Helena	50.-
Czeczarda Bronisław	100.-	Sankowski Zdzisław	20.-
Czuba Wanda	20.-	Sarnowska Kazimiera	50.-
Dąbrowski Walery	50.-	Sawicki Stanisław	100.-
Danek Anna	50.-	Selensowa Maria	100.-
Emzel Ryszard	50.-	Skrodzki Aleksander	50.-
Hryckiewicz Zofia	100.-	Sosnowski Stanisław	100.-
Jabłoński Arkadiusz	100.-	Stroińska Jadwiga	100.-
Januszewicz Aleksander	50.-	Studziński Antoni	100.-
Jesionkowski Kazimierz	100.-	Szabłowska Celina	50.-
Kamińska Zofia	100.-	Szostkiewicz Maria	50.-
Kędzierscy Leokadia i Marian	20.-	Sztajnduchert Leokadia	100.-
Kleindienst Juliusz	50.-	Trojanowski Witold	50.-
Klonowscy Maria i Teodor	100.-	Trzeciński Czesław	100.-
Kozikowski Bolesław	50.-	Tamborska Maria	100.-
Krwawicz Wanda	50.-	Wyganowska Stanisława	20.-
Laskowski Fabian	50.-	Wyrzykowska Alina	50.-
Lewkowicz Józefa	50.-	Brokowska Jadwiga	100.-
Mostkowa Jadwiga	50.-	Dąbrowski Czesław	100.-
Murczyńska Stefania	50.-	Kuczewska Maria	100.-
Mystkowska Krystyna	100.-	Prusiński Robert	100.-
Nejman Zdzisław	50.-	Bańkowski Piotr	150.-
Niedziałkowska Zofia	50.-	Ciborowski Edward	100.-
Okońska Antonina	100.-	Krupka Stanisław	300.-
Pacewicz Regina	50.-	Malewicz Jadwiga	50.-
Parowski Józef	100.-	Gołaszewska Irena	50.-
Pieńkowska Maria	20.-	B.W.	100 dol.
Piotrowski Lucjan	50.-	S.Smiorowski	5 dol.
Piotrowski Zygmunt	100.-		
Pogroszewski Zygmunt	100.-		

Uchwałą Zjazdu Delegatów w dniu 24 stycznia 1960 r. postanowiono jednorazową wpłatę uczestników Zjazdu Wychowanków Szkół Łomżyńskich na Fundusz odbudowy Łomży przekazać na Fundusz Wydawniczy, a mianowicie:

Jastrzębska Jadwiga	100.-	Dąbrowska Janina	20.-
Gromadzka Janina	50.-	Parzychowa Bogumiła	25.-
Śmigielska Janina	20.-	Jabłońska-Kurowska	30.-
Pacewicz Pobojewska Regina	100.-	Wachowska	20.-
Sztajnduchert Leokadia	100.-	Hajdenrajch Zofia	50.-
Mendlowska Rętowska Zofia	50.-	Żero Zofia	30.-
Brokowska Jadwiga	50.-	Brańska Eugenia	50.-
Milczewska: Kłóś Biruta	100.-	Brańska-Tamborska	50.-
Iwanicka-Markowa Maria	50.-	Trojanowska-Jarnuszewicz Jadwiga	100.-
Cholewińska-Mazalon	100.-	Glińska Zofia	50.-
Klonowska Maria	50.-	Kajrumajtysowa Zofia	50.-
Wojciechowska A.	50.-	Aszoff Maria	50.-
Zacharewicz-Kiszkisowa Emilia	50.-	Stilter-Łowuska Jadwiga	50.-
Przychodzeń-Waszukani-sowa Anna	50.-	Iwanicka-Oswot Urszula	50.-
Antosiewicz Halina	100.-	Blusiewicz Stanisława	50.-
Kozłowska Zofia	50.-	Dąbrowska Jadwiga	40.-
Liszewska-Karpińcowa Sabina	50.-	Walecka-Lewińska Janina	20.-
Łukawska Apolonia	20.-	Bonik Irena	30.-
Krajewska-Przybyszewska Julia	20.-	Dembowska Zofia	30.-
Wysłouchowa Janina	20.-		
Świderska-Lesner Irena	50.-		
Bednarczyk-Kuligowska Wanda	50.-		
Nowak-Hrackiewicz Zofia	50.-		
Truskolawska Maria	20.-		
Jung Bronisława	20.-		
Wróblewska Helena	20.-		
Potyńska Felicja	20.-		
Jemielity Czesława	20.-		
Kraszewska Czesława	25.-		
Koterwa Jadwiga	25.-		

Łącznie wpłaty na Fundusz Wydawniczy do dnia 31 marca wynoszą 7.400 zł i 105 dolarów.

Ponadto Oddział Warszawski zapoczątkował subskrypcję "Monografii Ostrołęki" następującymi wpłatami:

Arasimowicz Henryk	25.-	Chrobakowa Krystyna	25.-
Walędziak Jan	25.-		

V. Z dokumentów o rozwój sieci komunikacyjnej

W memoriale złożonym do Rady Państwa przez Komitet Obchodu 1000-lecia Łomży m.in. czytamy:

"Budowa linii kolejowej Łomża-Mazury ożywi ruch turystyczny i ułatwi handel z Elblągiem i zdopinguje gospodarkę na Mazurach".

Po wypędzeniu okupanta hitlerowskiego, w listopadzie 1947r. ówczesny wojewoda białostocki Stanisław Krupka zwołał konferencję gospodarczą na temat "Drogi rozwojowe województw: białostockiego i olsztyńskiego".

Jako czołowe i najpilniejsze zagadnienie uznano wówczas realizację linii kolejowej Łomża-Giżycko. Linia ta miałaby duże znaczenie dla Polski centralnej, bowiem kierując na nią cały ruch turystyczny i część przewozów odciążałoby się węzeł olsztyński. W wyniku tej narady b. Wojewoda Ob. Krupka opracował i zgłosił do Ministerstwa Komunikacji memoriał następującej treści:

"Na czoło zagadnień społeczno-gospodarczych, dotyczących b. Prus Wschodnich, poruszanych w prasie oraz na konferencjach i zjazdach, wysuwa się sprawa budowy połączenia kolejowego:

Łomża-Kolno-Pisz-Orzysz-Giżycko. W obecnym stanie rzeczy połączenie kolejowe północno-wschodniego Mazowsza z ośrodkami miejskimi i turystycznymi Ziemi Odzyskanych jest słabe i niedostateczne zwłaszcza, że z b. Rzeszą Niemiecką łączyła te ziemie gęsta sieć kolejowa, wykorzystywana często we wrogich dla Polski celach.

Za koniecznością budowy kolei przemawiają obok względów politycznych i zatarcia śladów b. granicy pruskiej jak również ułatwienia pracy administracji, przede wszystkim momenty natury gospodarczej.

Wiąże się to również z możliwościami rozwoju turystyki. Linia ta bowiem skróci znacznie dojazd z Warszawy do wielkich jezior mazurskich. Odbuduje się również nieczynne linie (rozebrane tory) Pisz-Orzysz-Giżycko. Przez uruchomienie odcinka kolei Łomża-Kolno-

-Dłutowo ca 38 km. zbliży się Warszawę i inne ośrodki całej Polski do b. Frus Wschodnich i stworzy z tego malownicze, przecudowne zaplecze turystyczno-wypoczynkowe dla Warszawy i innych miast Polski.

Projektowana kolej jest nieodzownym warunkiem rozwoju życia gospodarczego sąsiadujących ze sobą województw białostockiego i olsztyńskiego. Tu musi być wzięte pod uwagę nie tylko wykorzystanie walorów turystycznych Ziemi Odzyskanych, ale ułatwienie eksploatacji jezior mazurskich, lasów itp. jako głównego źródła dochodów tych okolic.

Linia kolejowa łącząca Warszawę z Olsztynem przez Mławę jest przeładowana i nie może zaspokoić całkowicie obustronnych potrzeb gospodarczych. W tym stanie uruchomienie kolei na odcinku Warszawa-Łomża-Kolno-Orzysz-Giżycko staje się koniecznością z punktu widzenia racjonalnej gospodarki państwowej.

Ważnym zagadnieniem jest również budowa linii kolejowej Białystok-Augustów przez Sokółkę i Kuźnicę. Połączenie przystanku Nowy Dwór ze stacją Kuźnica skróciłoby drogę przejazdu z Białegostoku do Augustowa o około 75 km.

Augustów, który przed wojną ze względu na swe piękne położenie stanowił ożywiony ośrodek sportów wodnych, obecnie ze względu na brak dogodnych połączeń z centrum Polski zamiera. Ruch jest tu minimalny. Uruchomienie projektowanej linii kolejowej niewątpliwie spowoduje ponowne ożywienie miasta i jego rozwój gospodarczy.

W załączeniu przedkładam pisma naświetlające bliżej poruszone przeze mnie zagadnienia.

Zważywszy, że zabiegi o utworzeniu omawianych linii kolejowych podyktowane zostały głęboką troską o rozwój gospodarczy północnej części Polski i że są w całości uzasadnione, przeto sprawę kolei na odcinkach:

- 1) Warszawa-Łomża-Kolno-Pisz-Orzysz-Giżycko
- 2) Białystok-Sokółka-Kuźnica-Augustów,

według oznaczonych na załączonej mapie szlaków, gorąco popieram

i proszę Ministerstwo Komunikacji o przychylne załatwienie tego bardzo ważnego problemu, mając na uwadze, że budowa projektowanych połączeń kolejowych dźwignie gospodarczo znaczne połączenie Polski.

W o j e w o d a
(-) Stanisław Krupka".

W następstwie powyższego memoriału b.wojewody Ob.St.Krupki ta, tak b.ważna arteria komunikacyjna była ujęta w planie 6-cioletnim (Dz.U.R.P.Nr 37/50). Nie doczekała się jednak realizacji mimo swojej ogromnej wagi nie tylko dla rozwoju Ziemi Łomżyńskiej ale Mazur i całej Polski.

Powiatowa Rada Narodowa w Łomży
na sesji w dniu 17 kwietnia 1959r.
przyjęła następujące uchwały:

I. Zleca się prezydium Rady:

1. poczynienie wszelkich możliwych starań i wysiłków, by budowa odcinka linii kolei Łomża - Dłutowo, na szlaku dużego państwowego znaczenia, Warszawa - Elbląg, Warszawa - Jeziora Mazurskie, Warszawa - Jeziora Augustowskie została jaknajbardziej przybliżona, by prace przygotowawcze, niezbędne dla tej inwestycji zostały podjęte niezwłocznie. -

2. Jako pokrycie części kosztów tej inwestycji zostanie podjęty czyn społeczny, który obejmie roboty ziemne i inne jakie w zakresie czynu społecznego zainteresowanej ludności mogą być wykonane.

Rodzaj, zakres i termin tego czynu zostaną ustalone po porozumieniu się z właściwymi czynnikami politycznymi i administracyjnymi i przekazane do uchwalenia Radom Gromadzkim.

II. Powiatowa Rada Narodowa w Łomży wzywa:

Rady Powiatowe w Kolnie, Piszcu i Giżycku do podjęcia analogicznej uchwały i zobowiązań w sprawie czynu społecznego związanego z budową szlaku kolejowego - jak wyżej.

Według opinii Dyr. Lewińskiego P.K.P. Olsztyn

"Realizacja omawianej linii ma duże znaczenie dla Polski centralnej, bowiem kieruje na te linie cały ruch turystyczny i część przewozów, a przeto odciążony zostanie węzeł olsztyński.

Z p r a s y "Panorama Północy" z dnia 1 marca 1959 r.

"Swego czasu prasa centralna wskazywała na to, że linia kolejowa łącząca Warszawę z Olsztynem przez Mławę jest przeładowana.

W tym stanie rzeczy uruchomienie kolei na odcinku Warszawa-Łomża - Kolno - Pisz - Orzysz - Giżycko, staje się koniecznością z punktu widzenia racjonalnej, krajowej gospodarki przewozowej. Na pokrycie kosztów tej inwestycji mieszkańcy Kolna, Pisz, Giżycka i Łomży zadeklarowali pomoc społeczną przy wykonywaniu nasypów kolejowych i innych robót niefachowych, z czego nie można nie skorzystać".

K o l n o nad rzeką Łabną, miasto-powiat. Gub.Łomżyńskiej leży pod 53° 24'3 szerok.39° 38'38 dług.geograf.odległ. 7 wiorst od komory celnej Wincenta na granicy Prus i 27 w. od Łomży, połączona z obu powyższymi miejscowościami drogą bitą. Od Warszawy odległe 169 wiorst. Położone wśród błot, torfowisk i piaszczystych wyniosłości, w ubogiej i mało zaludnionej okolicy, na wzgórzu panującym nad rzeką, u stóp którego rozciąga się przedmieście Łabno. posiada kościół murowany, synagogę, urząd powiatowy, sąd pokoju, urząd miejski, st. poczt. i telegraf. Z zakładów przemysłowych, browar, wiatrak, dwa młyny, 30 sklepów, 18 szynków, aptekę.

Kolno pierwotnie istnieć miało w innym miejscu nad rzeką Pisą. W akcie uposażenia biskupa chełmsk. 1222 r. jest wzmianka o Kolnie.

Wedle świadectw Świącickiego, Kolno nad Pisą słynęło w XVI wieku z handlu rybami (kwart. Kłosow., str.1109).

Pow.kolneński, gub. Łomżyńskiej utworzony został w r. 1867 w części dawnego łomżyńskiego. Posiada obszar 27,77 mil.kw., graniczy od półn. z Prusami i pow. Szczuczynskim, na wschód z gub. grodzieńską, od której oddziela go rzeka Bielna na południe z pow.Łomżyńskim, a na zachód z pow.Ostrołęckim.

Obszar powiatu należy w znacznej części do pasa jezior, ciągnących się równolegle do brzegów Bałtyku.

Uboga gleba, małe zaludnienie wynoszące 65.107/32.633 mężczyzn, 32,474 kob./ a więc 2327 dusz na milę kw., trudna komunikacja, brak większych ognisk przemysłowych składa się na niski stopień kultury i zamożności.

Ludność przeważnie złożona z włościan i drobnej szlachty.

W roku 1931 powiat kolneński liczył 73.000 mieszkańców na powierzchni 1528 km².

Obejmował 3 miasta (Kolno - Stawiński - Jedwabne i 9 gmin wiejskich). W 1932 powiat kolneński ulega likwidacji (rozparcelowano do pow. łomżyńskiego i Ostrołęckiego).

Miasto Kolno powoli zamiera, chyli się do upadku.

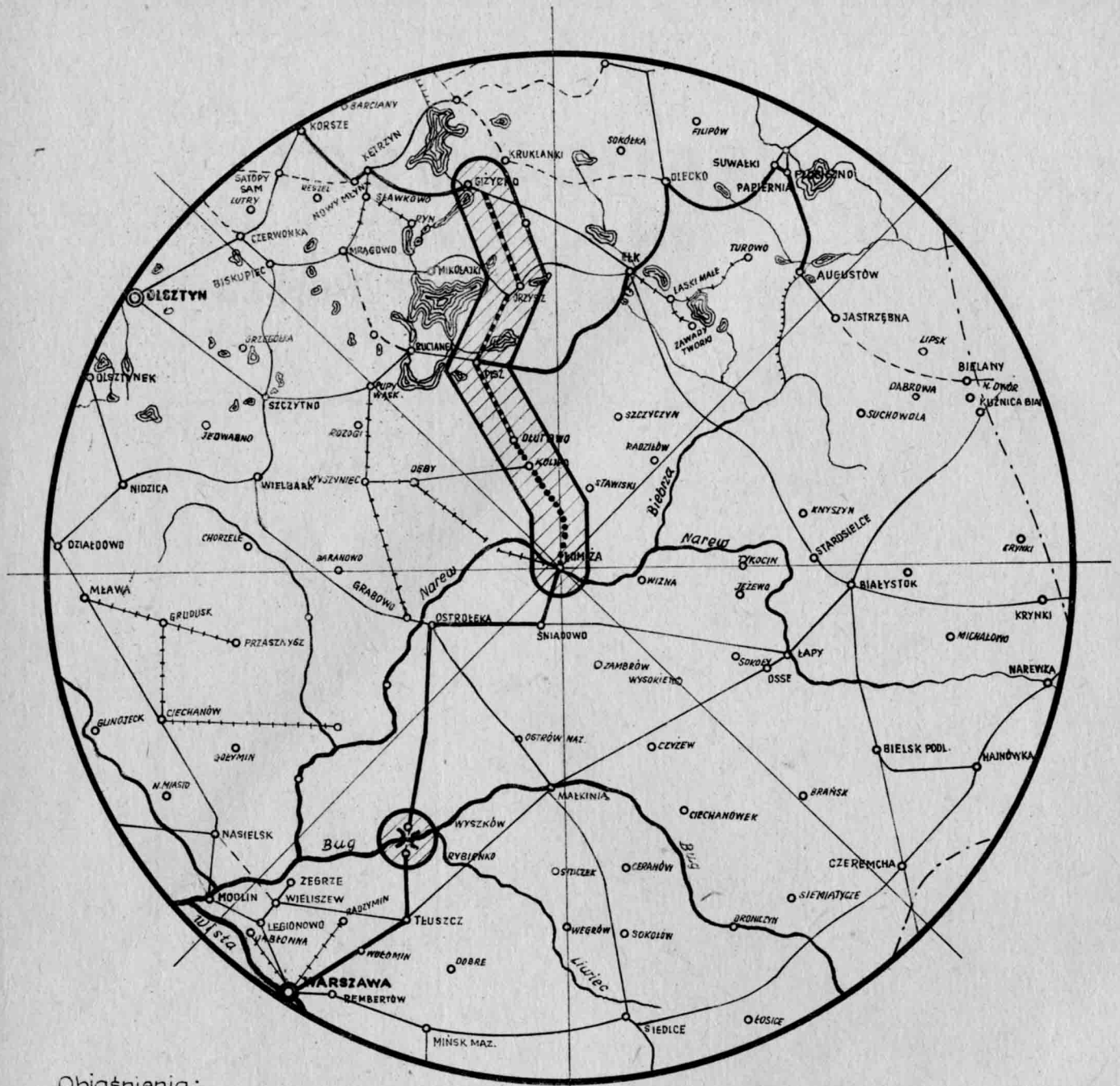
Powstaje podówczas Komitet mający na celu ratowanie m.Kolna i powiatu w składzie Ob.Ob.: Bagiński W., Pikuliński J., Serowik Wł., Stanisławski W., Krupka St., Kapelański T., Podsiad A., Gutowski Wł., Charubin J., Garbulewski, Kubrak - przez cały okres aż do 1948 r.

Komitet ten czyni usilne starania o przywrócenie Starostwa w Kolnie i budowę linii kolejowej Łomża - Kolno - Pisz.

W roku 1948 na wniosek ówczesnego wojewody białostockiego Ob.Stanisława Krupki, rodaka z pow.kolneńskiego, Rząd P.R.L. w miesiącu maju reaktywuje starostwo w Kolnie i od tej daty m.Kolno i pow.kolneński powoli i systematycznie dźwiga się ze zniszczeń II wojny światowej.

Wybudowanie odcinka kolei Łomża - Kolno - Dłutowo ca 38 km. automatycznie stworzyłyby wszelkie warunki do powstawania ośrodków przemysłowo-handlowych.

Miasto, które wydało słynnego podróżnika - odkrywcę Jana z Kolna, którego nazwę nosi jeden ze statków naszej floty "Kolno" zasługuje na lepszą opiekę i wyróżnienie.

Objaśnienia:

- istniejące czynne linie kolejowe
- linie kolejowe zdemontowane

- linie kolejowe projektowane
- most kolejowy w odbudowie od 1945 roku

Na obszarze zespołu północno-wschodnich województw: warszawskiego, białostockiego i olsztyńskiego historyczna Ziemia Łomżyńska zajmuje centralne położenie. Obwód kąta zakreślonego z miasta Łomży z promieniem w linii powietrznej 125 km w równej mierze osiąga Warszawę, Olsztyn, północną i wschodnią granicę państwa. Powierzchnia tego kąta wynosi całk. 50 tys. km², a więc prawie 1/6 całego obszaru państwa.

Mapka przedstawia na obszarze, jak wyżej, zagadnienie szlaku komunikacji kolejowej Warszawa - Wyszków - Ostrółęka - Łomża - Kolna - Dłutowo - Pisz - Giżycko - Kętrzyn - Korsze, jak również z Pisu Ełk - Olecko - Suwałki - Augustów. Do uruchamiania tego szlaku brakuje obecnie mostu na rzece Bug pod Wyszkowem, będącego w odbudowie od 1945 roku, 38 kilometrowego odcinka linii kolejowej Łomża - Dłutowo, ułożenia torów kolejowych Dłutowo - Pisz - Giżycko zdemontowanych podczas działań wojennych. Na odcinku linii kolejowej Łomża - Dłutowo projekty przewidują stacje kolejowe: Piątnica, Rogienica, Maty Płock, Barkowa, Kolna, Wircenta.

Uruchomienie tego szlaku kolejowego ma nie tylko decydujące znaczenie dla życia i rozwoju gospodarczego i kulturalnego terenów Ziemi Łomżyńskiej i przyległych, lecz jest równocześnie bardzo ważne dla trzech województw północno-wschodnich, wiążąc je bardziej niż to ma miejsce obecnie, a dla całego kraju - przybliżając go do zespołu pojezierza mazurskiego, systemu jezior augustowskich, zbliżając go jeszcze jednym szlakiem do morza z ominięciem przeciążonych węzłów komunikacyjnych. ~